

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Váry Pászor*
Cím: *Budapesti középiskolák élete
1921-22-ben*

Forrás: *Pesti Hírlap*

Sp.
(Hely)

1922. VIII. 11
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy *373*

Hely

Idő *"1922"*

Személy

Helyszám

Budapesti középiskolák élete 1921-22-ben.

Most hagyta el a sajtót a budapesti tankerület összefoglaló értesítője a főváros összes iskoláiról. A vastkos és rendkívül értékes füzetet Dr. Pintér Jenő, a budapesti tankerület kir. főigazgatója szerkesztette és a legnagyobb elismerést érdemli azzal az újításával, hogy ilyen generális értesítő közrebocsátása által mindenki számára megkönnyíti a középiskolai kultúra életének áttekintését. Ez a könyv igen fontos forrásmunka és tanulságos olvasmány a politikusok, a sajtó, a tudósok és az iskola iránt érdeklődő művelt társadalom számára. Ebből a könyvből felvilágosítást kapunk sok olyan égető kérdéssel, mely a törvényhozás és közélet érdeklődésének középpontjában izzik és eloszt sok elfogultságot és tendenciózus ferditést.

A könyv első része az iskolai adminisztrációnak és az „Értesítő” irodalmának ismertetését foglalja magában, melyből vázlatosan közlünk néhány adatot, mert középiskolai kérdések megítélés szempontjából igen fontosak.

„Értesítő”-ket már a XVIII. sz.-től kezdve adnak ki az iskolák, de eleinte csak igen szűrványosan. Meglepő, hogy a régi világban nemcsak a társadalom, hanem maga a kormány, sőt a tanárság is szinte teljesen tájékozatlanul állott az ország iskoláinak állapotára felől. Mária Terézia koráig az állam alig avatkozott az iskolázás ügyeibe, mely teljesen a felekezetek dolga volt. Az első országos iskola-összeírás, a magyar királyságra és Erdélyre kiterjedő tanügyi felvétel 1770 körül megy végbe. Az állami közoktatás megalapítása óta a kormány pontosan nyilvántartja a katolikus iskolákra vonatkozó adatokat. De a protestáns iskolák még sokáig mintegy lappangó, sejtett életet folytatnak. Mikor 1846-ban a protestáns tanárok megtartják Pesten első országos összejövetelüket, az összehívók nem tudják, hogy értesítették-e minden hazai protestáns

középiskolát, mert nincs mindegyikről pontos tudomásuk.

Csak a múlt század második felében lett általánossá az évről-évi iskolai értesítők kiadása és egész külön irodalomra fejlődött. Ezek az értesítők nemcsak beszámolókat voltak, hanem jórésztük lassanként valóságos tudományos közlönyvé bővült. A háború óta nyomdaköltségek emelkedése miatt ismét egyre szűkebbre zsugorodtak ezek az értesítők és csak a legszükségesebb tudnivalókat közlik. Az értesítők szűkszavuságának pótlására kezdte meg, Pintér Jenő főigazgató a maga tankerületére kiterjedően a Főigazgatói Értesítő kiadását, melynek most jelent meg a harmadik füzet. Ez a füzet összefoglaló képet nyújt a budapesti középiskolák lefolyt évről, értékes és érdekes statisztikai adatok egész tömegét tárja a magyar közönség elé, nélkülözhetetlen Vadamecum-ot ad az iskolai adminisztráció vezetésére és végül tudományos és pedagógiai tanulmányokat közöl. Az elsőt maga Pintér Jenő írta a budapesti középiskolai tanulók irodalmi érdeklődéséről.

A budapesti tankerület a folyó évben fennállásának 146-ik évébe érkezett. Az első budai főigazgatót Mária Terézia nevezte ki 1776-ban Farádi Vörös Antal személyében, ki egyszersmind kir. táblai bíró és az egyetem jogi karának igazgatója volt. A főigazgatók eleinte nem kaptak fizetést, csak 1784-től kezdve volt 1200 forint évi javadalmazásuk, ami ma 1½ millió koronának felel meg. A budai tankerület több mint 60 évig (1785-1846.) a pozsonyiba volt beolvastva, csak 1846-ban lett ismét önállóvá. Az abszolutizmus az összes főigazgatóságokat megszüntette, az alkotmányos korszak 1862-ben helyreállította. A budai tankerület 1884-ben kettévált: budapestre és budapestvidékre. A budapesti tankerületnek eddigi főigazgatói voltak: Lutter Nándor, tudós piarista matematikus, kit hazafias magatartása miatt a szabadságharc után elfogták; Erdődi-Harrach

Béla, jeles orientalista és nyelvtudós, a mostani pedig Pintér Jenő, az első teljes magyar irodalomtörténet írója, a M. T. Akadémia és számos tudományos egyesület tagja. Az ő erős kezébe jutott a budapesti tankerület igazgatása és a kiváló férfiú nagy tudásának, szervezőképességének sikerült Budapest középiskoláinak a kommunizmus alatt teljesen összekuszált és végső romlásba sodort rendjét ismét talpra állítani.

Az iskola munkáját évek óta nagy mértékben megbénítják a különféle járványok és szénaszünetek. A megelőző tanévben az átlagos 200 munkanap helyett alig 150-ről lehetett szó. A most elmúlt iskolai évben már mindössze öt tanítási nap volt hosszabb-rövidebb ideig tartó teljes vagy másodnapos szénaszünet. A többi 35-ben a rendes szünetektől eltekintve megszakitás nélkül folyt a tanítás. Azonban a fűtési jórészt így is a szülők áldozatkészsége tette lehetővé, kik összesen 1 millió koronát adtak össze célra.

Az egészségi állapot néhány intézetben a vörhenyjárvány miatt nem volt kedvező. A tanév folyamán 28 tanuló halt meg. Beiratkozott összesen 18,378 nyilvános tanuló. Ezeknek kétharmada fiú, egyharmada leány. Az osztály ismétlésére kellett utasítani 1230 fiút és 275 leányt. A mértéket az elbírálásban súlyos kényszerítő viszonyok miatt még mindig le kellett szállítani, de már itt az ideje, hogy fokozatosan visszatérjen az iskola a helyes szigorhoz. Nagy baj, hogy igen sok szülő a megélhetés folytonos gondjai miatt nem gondoskodhatik eléggé gyermekeiről. Számos igazgató panaszkodik továbbá arról, hogy a rendetlen villamos közlekedés miatt nagyon elszaporodott a későnjárás és mulasztás, ami nagy kárára van az iskolai munkának.

Felekezeti megoszlás szerint az összes budapesti fiú középiskolákban tanult

63.9% keresztény
és 36.1% izraelita
a leánygimnáziumokban
58% keresztény
és 42% izraelita

Ha Budapest lakosságának felekezeti arányszáma-
it tekintjük, amelyek szerint keresztény 76% és
izraelita 24%, akkor azt találjuk, hogy a főváros kö-
zépiskoláiban az izraelita tanulók felekezeti arányuk-
nál jóval nagyobb számban vannak, mert a 24% he-
lyett 36.1%-kal szerepelnek.

A keresztény tanulók száma legnagyobb volt az
érseki, a ciszterci és piarista főgimnáziumokban, to-
vábbá az angolkisasszonyok és a Sophianum leány-
gimnáziumában. Ugyanezek az iskolák mutatták föl
egyszersmind a legkiválóbb eredményt ugy tanulmá-
nyi, mint erkölcsnevelési tekintetben. **Váry Rezső.**